

UN EPITRAHIL DE LA MANEA CLUCERU PERȘANU

MARIA GEORGESCU

În afară de bogatul număr de broderii păstrate de muzeele din țară (Muzeul de Artă, tezaurul mănăstirilor Putna, Dragomirna și Sucevița), o serie importantă de opere de broderie românească se găsește în străinătate. În această categorie se încadrează și epitrahilul¹ aflat în prezent în colecția Muzeului Național din Belgrad, obiect mai puțin cunoscut, care atestă prezența și calitatea de donator a lui Manea Cluceru Perșanu², boier legat de Tirgoviște prin refacerea bisericii Sf. Vineri și construirea bisericii Sf. Nicolae Andronești.

În forma actuală epitrahilul poartă semnele unei refaceri, intervenită foarte probabil la sfârșitul sec. al XVIII-lea sau începutul celui următor. Din epitrahilul original s-au păstrat numai cele două fișii care atîrnă pe piept, partea de sus din jurul gîtului fiind total înlocuită printr-o bucată de catifea pe care sînt aplicate galoane și ornamentație în spirale realizate cu fir. Părțile originale ale epitrahilului, înconjurate cu un galon de fir în care s-au prins în partea de jos franjuri s-au aplicat tot la această dată pe un fond de mătase.

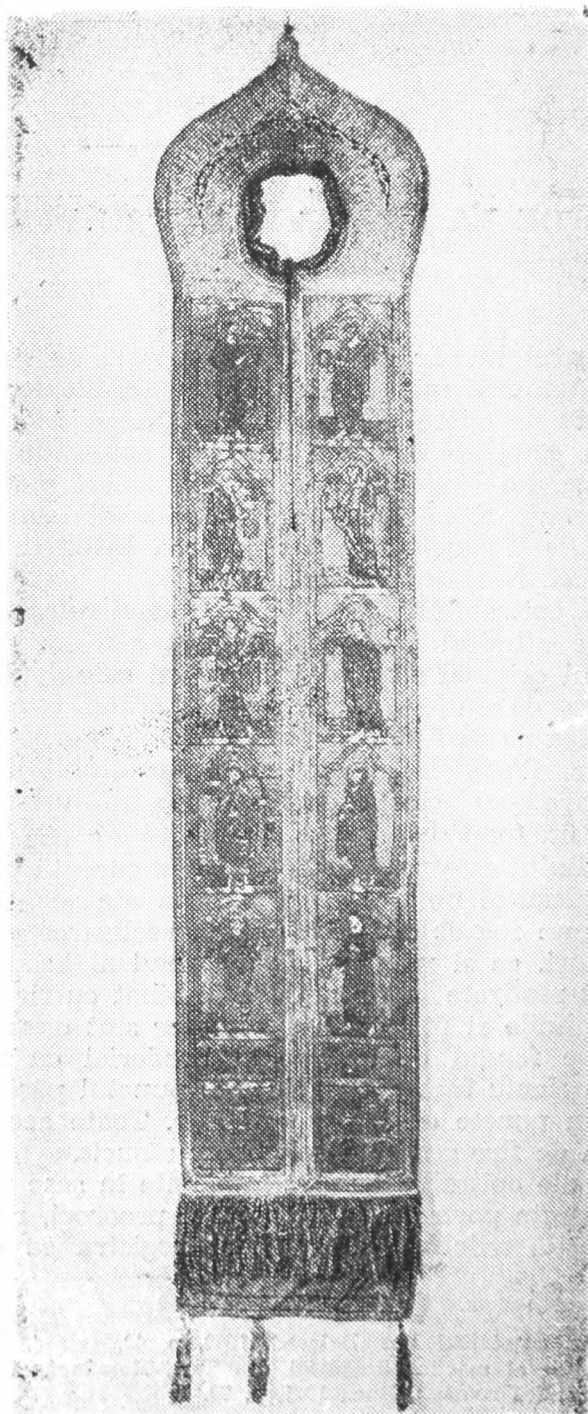
Broderia epitrahilului este realizată în tehnica curență pentru broderiile românești și balcanice de tradiție bizantină ale sec. XV—XVI³. Firul de argint aurit este folosit din plin pentru realizarea elementelor care schițează arhitecturi, ca și pentru întregul fond al broderiei. Veșmintele apostolilor sînt realizate în fir metalic imbinat cu fir de mătase viu colorat. Figurile, mîinile și picioarele apostolilor sînt executate într-un punct foarte fin, pe fondul de mătase al broderiei cu mătase de culoare alb-gălbuie și cafeniu închis. Se folosește punctul pășit, punctele de fir fiind prinse prin puncte de mătase gălbuie. Toate aceste puncte sînt aplicate pe o rețea de fire groase din bumbac răsucit.

Cele două benzi ale epitrahilului sînt împărțite în șase registre. În primele cinci sînt încadrate portrete de apostoli și prooroci, reprezentați în picioare sub o arcadă trilobată. În ultimul registru se desfășoară inscripția.

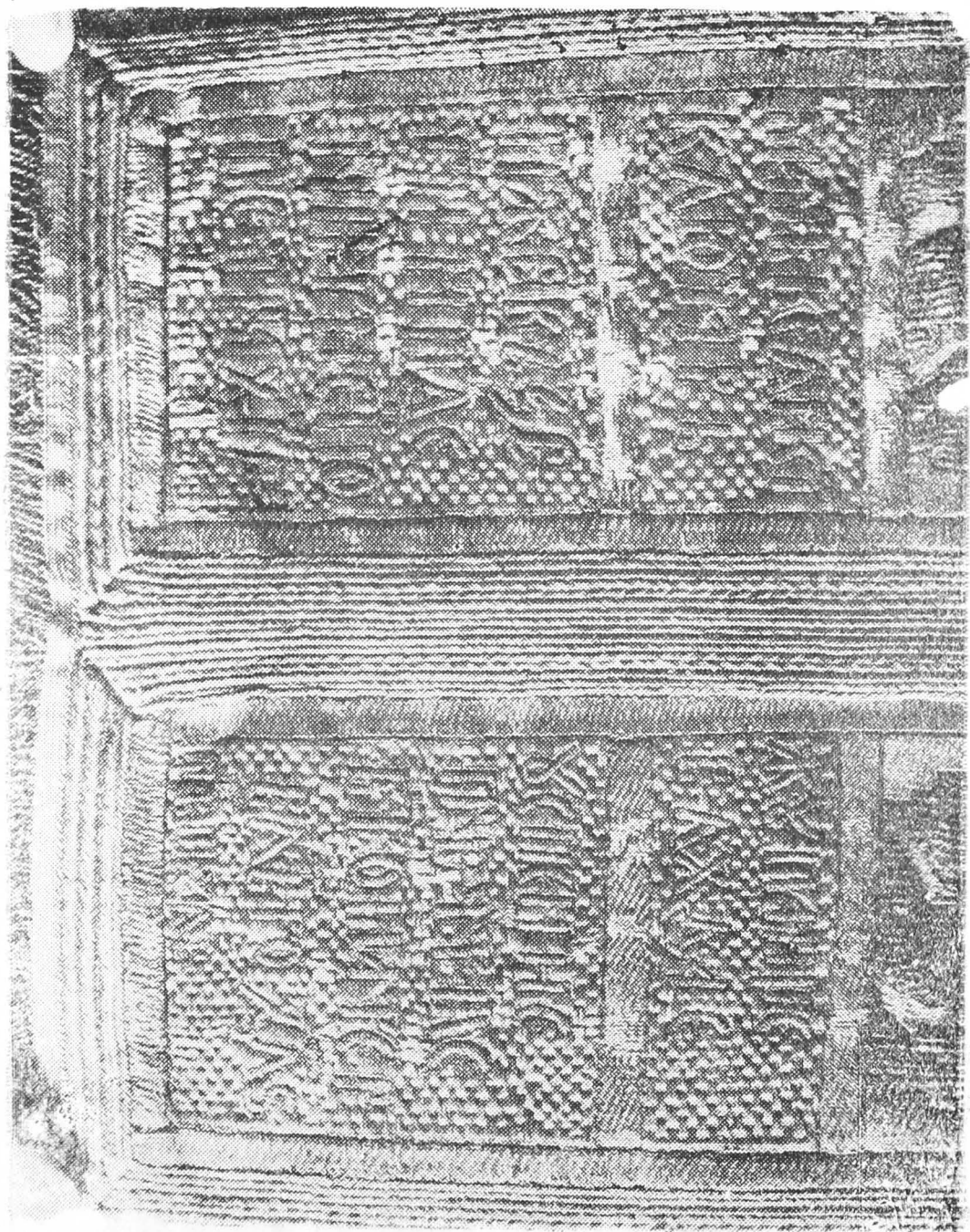
1. L. Mirković, *Trkveni umetnički Vez*, Belgrad, 1940, p. 42.

2. N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV—XVII*, ed. Enciclopedică română, Buc., 1971, p. 79.

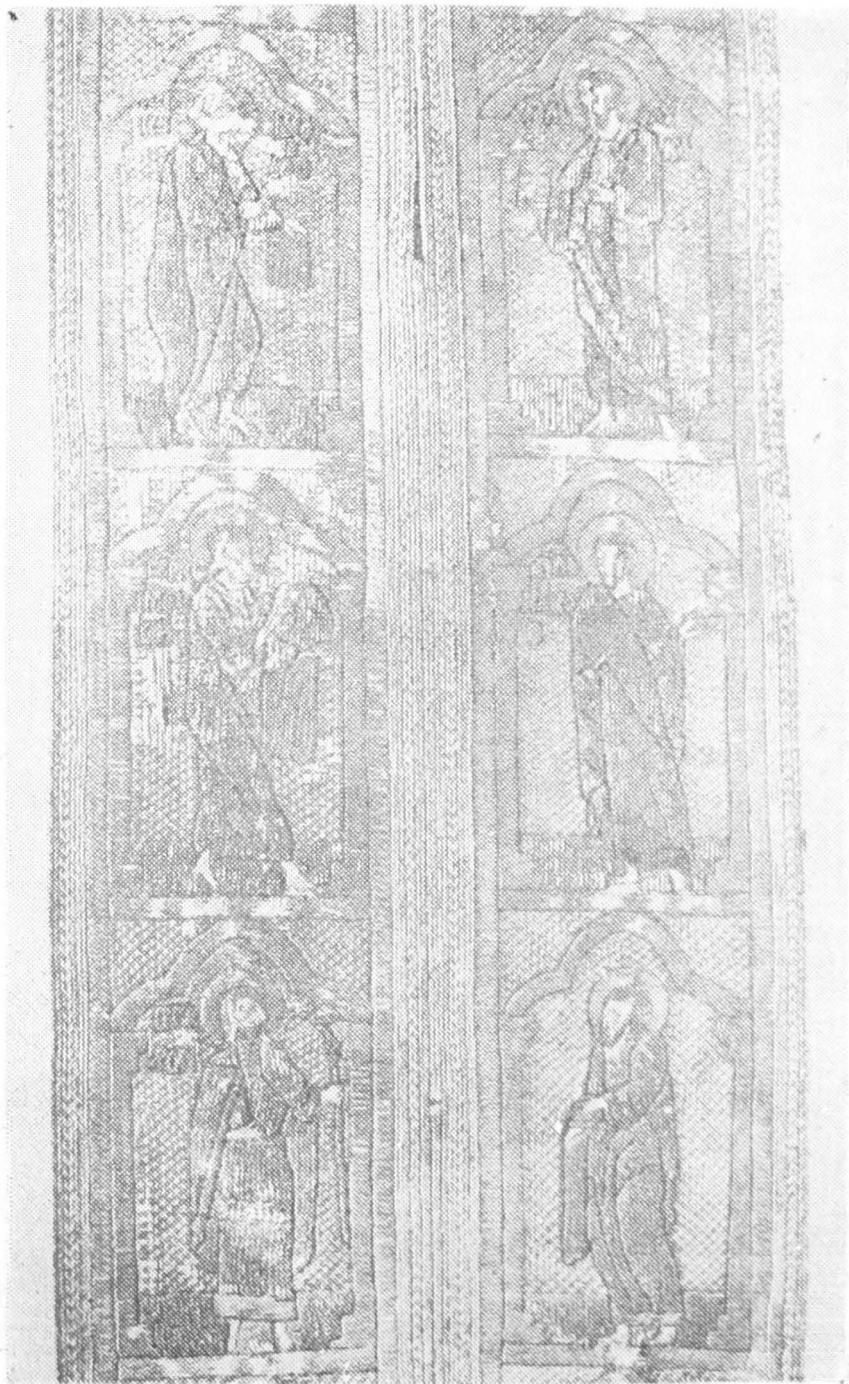
3. Gabriel Millet, *Broderies religieuses de style byzantin*, Paris, 1947, p. 58, 62, 63.

1. Epitrahilul românesc din anul 1528 (foto Irina Ghidali).

2. Inscripția. Detaliu (foto Irina Ghidali).

3. Apostoli și prooroci. Detaliu (foto Irina Ghidali).

Prin iconografie, epitrahilul se încadrează în grupul celor decorate cu apostoli, care se păstrează în număr mare în tezaurul mănăstirii Putna, la mănăstirile Dionisie, Stavronichita, Xenofon și Vatopedi de la muntele Athos⁴.

Dintre toate exemplarele cunoscute din acest grup de epitrahile, sub aspectul compoziției, cel de la Belgrad se aseamănă mai mult cu epitrahilul păstrat la mănăstirea Xenofon de la muntele Athos, dăruit de Neagoe Basarab. Unele detalii de tehnică în executarea fondului broderiei și a veșmintelor apostolilor sînt de asemenea similare. Aceste asemănări nu sînt întîmplătoare, deoarece epitrahilul citat datează din anul 1528, corespunzînd ca datare și cu cel dăruit mănăstirii Bistrița (județul Vîlcea) de către marele ban al Craiovei, Barbu Craiovescu.

Chiar dacă nu am cunoaște atît de precis, pe baza inscripției, donatorul și datele epitrahilului, elementele de ordinul compoziției și detaliile de tehnică îl încadrează epocii lui Neagoe Basarab.

Traducerea textului inscripției epitrahilului :

„Manea mare clucer, jupînița Vlădaie, care a ridicat și împlinit acest petrahir. Adormirii preacuratei de Dumnezeu mamă, în anul 7036 (1528), luna iulie“.

4. Ibidem.